

QL
461
.R873
ENT

Kot. 8 fuzet 3
1901. marc

VIII. kötet.

1901. márczius.

3. füzet.

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

különös tekintettel a hasznos és kártékony rovarokra

— * —

DR. BEDŐ ALBERT

DR. ENTZ GÉZA

DR. CHYZER KORNEL

DR. HORVÁTH GÉZA

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTIK

A. AIGNER LAJOS ÉS CSIKI ERNŐ.

BUDAPEST, 1901.

A ROVARTANI LAPOK SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA

VIII., RÖKK-SZILÁRD-UTÓZA 32.

Megjelenik minden hónap első napján, július és augusztus havak kivételével

Előfizetési ára egész évre 8 kor.

Tartalom.

Entomologiai megfigyelések Ausztráliában. <i>Biró Lajostól. I.</i>	45
<i>Sesia empiformis</i> Esp. var. <i>hungarica</i> n. var. <i>Tomala Nándortól.</i>	47
Az arktikus tájak lepkéi. <i>A. Aigner Lajostól.</i>	50
Magyarország Alleculidái. <i>Csiki Ernőtől.</i>	53
Eperjes környékének Noctuidái <i>Dahlström Gyulától. I.</i>	60
A lepkék biológiájához. <i>A. Aigner Lajostól</i>	62
<i>Különfélék:</i>	
Hazai rovargyűjtemények	64
Entomologiai pályaművek és pályadíjak	64
<i>Irodalom</i>	64

A kir. magy. Természettudományi Társulat állattani szakosztálya minden hónap első péntekén (VIII., Eszterházy utca 1.) ülést tart. Vendégeket szívesen lát.

A budapesti entomologusok minden pénteken este a Muhr-féle vendéglőben (Kerepesi-út 44.) találkoznak.

Kedvezmény.

Az 1897., 1898., 1899. és 1900-iki teljes évfolyammal még szolgálhatunk. Új előfizetők fele áron kaphatják. Az előbbi kötetekből csak egyes példány áll rendelkezésre; ezek következő áron kaphatók: I. kötet 10 kor, II. kötet 6 kor, III. kötet 10 kor

Az előfizetési összegek kiadóhivatalunkhoz (VIII. Röck-Szilárd-utca 32.) czímzendők.

J. v. Mallász

Studien über ungarische Caraben.

I.

Über *Carabus obsoletus* und dessen Verwandte.

7 ábrával, Budapest, 1901.

ÁRA 1 KORONA

Megrendelhető szerkesztőségünk útján.

Entomológiai megfigyelések Ausztráliában.*)

Itta Biró Lajos.

I.

Mount Victoria 1900. novemberhó 13. A Heterogynidákhoz tartozó *Thynnus* darázsának néhány a Eucalyptus-bokrocska ágaira szállt, a rajta tömegesen ülő Coccidákön nyalakodni.

Furcsa házaseletet élnek ezek a *Thynnus*-darazsak. Éjjel különválva alusznak, a hím bokrok kiálló száraz ágain, vagy a zöld levelek között, a nőstény valószínűleg a földön heverő száraz levelek alatt. Másnap délelőtt házasságot kötnek — egy napra. Az aránytalanul nagy szárnyas hím egész nap magával czipeli a szárnyatlan hangyaforma piczi nőstényt; ő maga közönyösen jár dolga után nyalakodni virágokra, vagy Coccusok mézharmatára. Az alatt a szerelmetes feleség csak a házasság gyönyöreinek él, félkörökre összekuporodva felfelé hajlik, mozdulatlanul czipelteti magát, enni se kíván. A szerelmeskedés sokáig tarthat, mert fogtam már *Thynnus*-párokat delelőtt, délben és délután 5 óra tájban. Jóformán alig találtam eddig hím *Thynnus*-t napközben egyedül röpülve, mindig rajta függött a párja. A mi magános ním van eddig gyűjteményemben, azt mind estefelé aludva fogtam.

Hogy ilyen sok *Thynnus* röpül a párjával, arról azt következtetem, hogy a hím nemcsak egyszer házasodik, hanem nap-nap után. Ez a szokása megkönnyíti a rovarászoknak a párok felismerését, a mi különben hasonlólan alakuk mellett igen nehéz lenne.

Minden egyes párt külön szoktam megölni s rögtön külön papírcsöbe tenni, hogy egy türe tűzzem azután. Tegnap eltértem ettől a jó szokástól, közel lévén az este. Azt hittem, úgyis mind csak egyfajta! A feltűzéskor látom, hogy vannak itt egészen fekete

*) Megrongált egészségének helyreállítása végett Biró Lajos 1900. októberhó elején Ausztráliába utazott s ott hat hetet töltött. Habár üdülés céljából ment oda, rovarászói szenvedélye mégis rávitte, hogy minden alkalmat a gyűjtésre felhasználjon.

s vannak sárga foltos hímek is. Csak egy pár fulladt meg együtt maradva, a többi nőstény vonaglás közben elszabadult.

Legközelebbi rokonait, a Mutillákat, én részemről Európában sohasem láttam, hogy nőstényüket magukkal hordták volna. Ámbár találtam párosodva is, de épen csak a copulatio alkalmával láttam együtt. Most a Thynnus-ok visszaemlékeztenek arra, hogy Ujguineában igenis láttam Mutillát, mely magával hordta nőstényét. Úgy emlékszem, hogy 2—3 pár volt ilyen.

Novemberhó 15. Ezt a napot kizárólag az Eucalyptuson élő rovaroknak szenteltem. különösen számos Microhymenopterát gyűjtöttem. Hiszem és reményelem, hogy valahára ezekre is ráadja a fejét valaki, ha nem nálunk, hát legalább a külföldön. Épen azért most elkezdem feltűzni azokat is. Eddig keveset ügyeltem rájuk, legfőlebb spiritusba tettem az apró bogarak közé. Hát ezek ott is szépen megmaradnak, de nem tudom mi lesz aztán otthon velük? Legjobban megmaradnának spiritusban, míg valaki előfogja őket, de kérdés, hogy lesz-e kedve szabályszerűleg feltűzni őket, ha majd felszaporodnak? Mert ezeknek a feltűzése a legényt nagyon próbára teszi. Kemények, a tűt épen a hegyénél fogom meg a csiptetővel, így nem hajlik el. Most meg a rovar ugrik el alóla, mikor beszúrni akarom s pusztá szemmel nem oda találunk a tűvel. a hova akarunk, hát okvetlenül nagyító alatt kell a tűvel célozni, pedig mind a két kéz el van foglalva, nem tarthatjuk a nagyítót is. Praeparáló mikroskopot rögtönzők a loupéból, egy katulya szélén nehezeket teszek a száraira, hogy fel ne billenjen. Így a két kezem szabadon marad, a bal kéz mutató és hüvelyk ujjá hegye közé fektetem a kemény micrót, s a hegyénél, lehető rövidebbre fogva a tűt, áttöröm a hátát, függőleges állásba igazítom a tűt, mely a mellén már könnyen áthatol. A keményebben előbb erősebb tű hegyével fúrok lyukat. Így ritkán rontok el minutiátút.

Sokszor már más lágú apró rovarkánál is rászorulok magam is erre a praeparáló mikroskupra, mert hajh! a tropikus erős világosság megrontotta az én ablakaimat is, bolhanagyságú rovárnál nem mindig találok már oda, a hova akarok! Pedig — mint Dr. Horváth Géza úr szokta mondani — a Psyllának csak egy scutellumja van, de két szárnya, hát inkább a kettőből áldozunk fel egyet, mintsem az egyetlen tegyük semmivé. De a scutellumnak is van két oldala, s ha épen oda találunk, a nagyocskánál, akkor „Nincs még veszve Lengyelország!”

Csak azért fecsegtem mindezt össze, a Microhymenopterák ötletéből, hogy talán kedvet kap valaki praeparálásukra, mert a

szemeim miatt keseregni nincsen okom: eszem ágában sincs pápaszemre gondolni.

A Mount Victorián szedett micrók közt volt egy kis Ichneumonida, néhány légy, Hemerobius, Chrysopa és pár Homoptera is.

Ezeknek külön históriájuk van. Eszembe jutott éjjel a sötétben hálózni és pedig csupán az Eucalyptus bokrokról. Ilyenkor nincsennek rajta az esetlegesen odaröpülőök, csak a rendesen róla táplálkozóok, hát ezzel a kísérlettel ellenőrizni akartam, hogy melyik a valódi Eucalyptus-rovarok? Ment is volna minden. A szemben levő puszta telken meghálóztam az Eucalyptus bokrokat a sötétben, csak ki kellett épen válogatni. Ámde sok volt a hálóban a hangya, a szobámban nem eresztettem ki őket, nehogy a feltűzött micrók közé tévedjenek, ki kellett mennem a tornáczra, itt is csak egyetlen széltől védett helyecskét találtam, mert ebben a förtelmes Ausztráliában éjjel-nappal fú a szél.

Erre a szokatlan cselekedetre persze azonnal odagyűltek körém az éjjeli lepkék is, nagyfogú angol ladyk és gentlemanek személyében, kik nagy hősiességet láttak abban, hogy nem félek a hangyáktól. Hanem aztán odahozta az ördög a vendéglősnét is, aki olvasott volt már a „fehér hangyák“ veszedelméről, s most megijedt, hogy elárasztom a házát ilyenekkel.

Hiába biztattam, hogy ezek csak a szabadban élnek meg, ezek nem is hasonlók azokhoz, feketék; asszonyi logikával bizonyította a többi ángliusnak, hogy az árnyékban majd megfehérednek s mindent összerágnak.

Igy aztán vége szakadt az én éjjeli bogarászásomnak, csak néhányat mentettem meg belőle

Sesia empiformis Esp. var. *hungarica* n. var.

Irtta Tomala Nándor.

Az 1895-ik év augusztus havában először vizsgáltam meg a Tisza árterületén buján tenyésző *Euphorbia lucida* W. Kit. nevű növényt, a melyben a többi közt *Sesia*-hernyót is találtam.

Ez az *Euphorbia*-faj tudvalevőleg világos-zöld és sötétebb, kivált a száraikon és levélzugokban ibolyás-barna eltérésben fordul elő; a mely színbeli eltérés azonban nem nyújtott elegendő okot arra, hogy az egyiket vagy másikat külön névvel jelölték volna. Magam is csak annál az oknál fogva említem fel ezt a körülményt,

mert a világos zöldekből nyert *Sesiák* kikelésükkor világosabb színűeknek látszottak; mint a sötétebbekből kikeltek. Ez a különbség azonban csaknem elenyészik, hogyha az állatok huzamos ideig a gyűjteményben vannak, mert idővel sötétebbekké válnak. A táplálónövény és az abban élő rovarok színezésének találkozása bizonyára épen úgy érdekli a zoologust, mint a botanikust.

A *Sesia*-hernyók lakta növények többnyire oly területen találhatók, a mely a szabályozási munkálatok folytán részben kiszáritott hajdani folyammerből keletkezett. Az ilyentéle terület, a milyenre a Tisza, Maros és Duňa mentén gyakran akadunk, nem tulajdonképeni mocsaras talaj, a mennyiben időnként való elárasztása a nyáron teljesen kiszáradó belvizektől származik. Oly *Euphorbiában*, mely folyton vízben vagy igen árnyékos helyen áll, nem lakik *Sesia*-hernyó. Kalocsa, Szeged és Makó környékén nem érte el e növény azt az óriási kifejlődést, a mit Zentán, a hol a másfél méternyi magasságot is meghaladja.

Első kísérletem a Zentán 1894. szeptember havában hazavitt hernyókkal, fájdalom igen csekély eredményű volt. A következő év június havában mindössze négy lepkét kaptam belőlük, a melyek néhány kikészített hernyóval együtt gyűjteményemben foglaltatnak. Ezek a *Sesiák* azonnal feltűntek nekem igen sötét, zöldbe játszó színezésükkel, s ez arra bírt, hogy a tenyésztést ismételjem.

A kifejlődött lepké az *empiformis*-csoportba tartozik, de az ahhoz sorozható fajoktól különbözik az említett, rendkívül sötét, a zöldes sárgába játszó színezésével. Alapszíne fekete; a hím csápja rendesen valamivel hosszabb a nőstényénél, mely fölül fényes kékes fekete, holott a hímé zöldes csillogású; mindkét nemnek a csápja alul sárgás, olykor kékes-sárga. A hím csápja röviden fésűs, a nőstényé rovátkás; tőize alul sárga. Palpusa sárga, a hímé erős fekete szőrzettel. Homloka sötétkék, szeme csokoládé-színű; a fejtető és nyak szőrözete narancs-színű. Torán két sárga oldalsáv s ugyanoly közép vonal mutatkozik, mely utóbbi azonban igen könnyen lekopik; az utótoron két zöldes sárga szőrpamat van. Melle fekete és kivált oldala sárga pikkelyektől fedett. A szárnyak átlátszó része, a szerint, a mint a világosság éri, zöldes vagy ibolya-színű, az utóbbi különösen az alsó szárnyon tűnik fel. A felső szárny mellső és hátulsó szegélye zöldes vagy sárga pikkelyesű. A külső szegély előtt levő szalag barna, a kifelé eső üveges sejtek pikkelyezett részei sötét sárgák, befelé sötétben kerekítettek. A középsáv fekete. A külső üveges tér négy apró sejtből áll, a melyek épügy mint az ékalakú és a hosszanti sejt finom, átlátszó, sárgás-

zöld csillogású behintést mutatnak. Az ékalakú sejt a szárny tövét el nem éri, a hosszanti sejt pedig a középső szalagig ér. Az erek feketések, zöldes-sárga pikkelyzettel, alul feketék, részint sárga pikkelyekkel. Az alsó szárny erősen fekete limbal-szegélyű; a sötét pikkelyzésű, elől szélesebb haránt-tér hátul hegyesen végződik. Rojtozata sötétbarna, felső szárnya hegyén sötétebb, szélén fakó barnás-zöld. Fekete potroha oldalt végig, a harmadik szelvény-nél kiszélesedve, sárga színű. A 2., 4. és 6. szelvény alsó szegélye szintúgy, mint az *empiformis*-nál alig észrevehetőleg fehér, mert a fölöttük levő sötét szőrzet a fehér szegélyeket elszokta fedni. A hím 7-ik szelvénye sárga szegélyű. A lábszárak sárgák; a tarsusok belül sárgás- kívül fekete szőrzetűek; az ízek vége, kivált a hátsó lábakon köröskörül ibolyás-fekete szőrzetű. Potroha az *empiformis*-énál zömökebb; hátoldalán fekete pikkelyzettel, mely zöldes-sárgába megyen át, ez a sárgás-zöld szín olykor egész foltso-rokat alkot. Sötét hasi oldala helyenkint sárgás pikkelyzést mutat. A hím farpamata alul sárga, fölül fekete, sárga szegélylyel, a középén széles-sárga, olykor narancsszínű sávval; a nőstény pamata sötétebb, inkább zöldes sárga.

A frissen kikelt állat színezése egészben véve zöldes csillogású; régebb példányokon a zöldes pikkelyek elszíneződnek s idővel csaknem egészen feketékké válnak, miáltal a közbe vegyült sárga pikkelyek színe jobban érvényre jut és a zöldes csillogás mindinkább eltűnik.

Hasonló elszíneződés, fájdalom, csaknem valamennyi *Sesiánál* észlelhető, eltekintve az olajosodástól, mely által ez állatkák csaknem a felismerhetetlenségig elváltoznak.

Sesiánk röplési ideje június-júliusra csik; verőfényes napokon délelőtt és a déli órákban szokott kikelni.

A csontszínű hernyó egy évig táplálkozik és alig különbözik a többi *Sesiáé*-től, feje élénk fényű rőtbarna, elől sötétebb, kevéssé szőrös; teste csaknem csupasz, mellső szelvényei kissé megvastagodottak.

A hernyó életmódja rendkívül érdekes. Megfigyeltem, hogy — miként az más *Sesia*-hernyóknál is előfordul — oly esetben, ha a talaj felső rétege nagyon kiszáradt, összefont földrészecskékből, gyökérmaradványokból, pornadványból s égyáltalában minden rendelkezésre álló anyagból a nedves földrétegbe alányúló tömlőt készít s abban föl- s alá mászik, hogy nedvességre és nedves melegségre való szükségletének eleget tehessen. Még a báb is képes a potrohán levő tüske koszorúknál fogva a tömlőben mélyen

leszállni s a szükséghez képest (ha az altalaj nedves lesz) ismét felkúszni.

Különösen érdekesen mutatkozott ez a jelenség akkor, midőn oly tenyésztő házikót használtam, a mely a szükséges nedvességet alulról, bádog-edényben levő meleg víztől párolgás folytán nyerte. A tőzeggel és mohával kirakott rosta közt, a melyen az *Euphorbiák*-kal beültetett földréteg feküdt, és a bádog-edényben levő víz felülete közt maradt üres hézag körülbelül 60—80 mm. volt. Ezen az üres hézagon át fonták a *Sesia*-hernyók, tőzeg- és moharészecskékből szabadon a levegőben függő tömlőiket a víz felületéig. Ez pedig a hangyák intelligentiájára és túrelmes kitartására emlékeztető nevezetes vállalkozás, ha fontolóra vesszük, hogy a gyöngye hernyó kénytelen volt minden tőzeg- vagy moharészecskét felülről lehozni és a mind hosszabbá váló tömlő végéhez erősíteni. A vízben való sétálása közben egyik-másik hernyó a tömlőből a vízbe esett és megfulladt. E miatt az említett tenyésztő házikókat *Sesia*-nál már nem is alkalmaztam.

Az 1896—1899. évek folyamán ezt a *Sesia*-t a Magyarország legkülönbözőbb vidékeiről származó *Euphorbia lucida* W. Kit. gyökereiből és száraiból tenyésztettem, még pedig 150-nél több példányban. Ez talán elég volna annak beigazolására, hogy itt nem véletlen helyi aberrációról, hanem eddig még meg nem figyelt önálló fajjal van dolgunk; mindazonáltal egyelőre, míg eziránt teljes meggyőződést nem szereztem volna, ezen alakot mint az *empiformis* *Es.* változataként *var. hungarica* névvel kívánok megkülönböztetni.

Az imént leírt *Sesianak* fajjogosultsága mellett szólana még az is, hogy minden eddigi tenyésztéseimnél *Euphorbia lucida*-ból soha mást, mint ezt a *Sesia*-t nem nyertem, és hogy az eddigi tapasztalataim szerint más *Euphorbia*-fajban egyáltalában elő nem fordul.

Az arktikus tájak lepkéi.

Irta A. Aigner Lajos.

A havasi lepkékről szólva (R. L. VII. 199.) megemlítetük, hogy azok jó része az arktikus tájakon is előfordul. Az arktikus vidéket következőképen tagolják: 1. Arktikus Európa (Norvégia, Svédország, Finnország, Kola-félsziget, Oroszországnak a Fehér-tenger és Kara folyó közt levő része); 2. Arktikus Ázsia (Kora folyótól keletnek és északnak); 3. Arktikus Amerika (keskeny föld-darab a Jegestenger mentén, számos kisebb-nagyobb szigettel):

4. Grönland (60—83°); 5. Izland (63—66°); 6. Novaja Semlja (70—77°); 7. A Medvesziget (74°); 8. Jan Mayen (71°); 9. Spitzberga (77—87°); 10. Ferencz-József-föld (80°); 11. Az újszibériai szigetek és Wrangel-föld; és 12. Labrador, mely ugyan voltaképen nem arktikus föld (56—61°), de faunája arktikus jellegű.

Nem lehet érdéktelen néznünk, hogy hazai lepkéink közül melyek fordulnak elő ezen messze fekvő, sivár országokban is.

Ezek jegyzékét (csupán a nappaliakrá szorítkozáván) adjuk íme, a mennyire az idevágó irodalom reánk nézve hozzáférhető volt:

Papilio Machaon L. Finnország 66°, Szibéria 69°, Norvégia 70°, Észak-Amerikában is. *Parnassius Mnemosyne* L. Szibéria. *Aporia crataegi* L. Norvégia 70°, *Pieris brassicae* L. Norvégia 70°-
rapae Norvégia 70°; *napi* L. Finnország 66°, Norvégia 70°, Labrador 57°, var. *napaeae* Esp. Szibéria 70°, var. *bryoniae* Esp.; Finnország 66°, Szibéria 67°, Norvégia 70°; *Callidice* Esp. Szibéria 68°. *Anthocharis cardamines* L. Szibéria 61°, *Leucophasia sinapis* L. Szibéria 64°. *Colias Palaeno* L. Szibéria 68°; *Edusa* F. Szibéria 60°, *Rhodocera rhamnii* L. Szibéria 59°, *Thecla rubi* L. Szibéria 63°, Finnország 66°, Norvégia 68°. *Polyommatus Dorilis* Hfn. Labrador 57°, *phlaeas* L. Norvégia 70°; *Amphidamas* Esp. Szibéria 65°, Finnország 66°, Norvégia 68°. *Lycaena Argiades* Pall. Szibéria 59°; *Argus* L. Finnország 66°, Norvégia 70°; *Astrarche Bgstr.* Norvégia 67°; *Icarus Rott.* Norvégia 69°; *Eumedon* Esp. Finnország 66°; *Argiolus* L. Szibéria 65°; *Sebrus* B. Szibéria 61°; *minima* Fssl. Norvégia 67°; *cyllarus* Rott. Szibéria 60°.

Vanessa Levana L. Szibéria 63°; *C-album* L. u. o. 65°; *polychloros* L. u. o. 65°; *Io* L. u. o. 59°; *Antiopa* L. u. o. 63° és Norvégia 66°; *Cardui* L. Finnország 66°, Szibéria 67°, Norvégia 70°; az előbbivel együtt Labrador 57° és Észak-Amerika is; *urticae* L. Finnország 66°, Norvégia 70°, és Észak-Amerika.

Melitaea Parthenie Bkh. Norvégia 70°. *Argynnis Selene* Schiff. Norvégia 70°; *Euphrosyne* L. Norvégia 69°, Szibéria 70°, var. *Fingal* Hbst. Norvégia 70°; *Pales* Schiff. és var. *Arsilache* Esp. Norvégia 67°, Szibéria 70°; *Aglaja* L. Norvégia 70° és Lappland; *Dia* L. Szibéria 56°, *Ino* Rott., *Latonia* L., *Niobe* L. és *Paphia* L. Lapplandban.

Erebia Medusa F. Szibéria 56°, Norvégia 66°; *Stygne* O. Szibéria 57°; *lappona* Esp. Lappland és Norvégia 69°; *Ligea* L. Szibéria és Norvégia 69°; *Pararge Hiera* F. Szibéria 62°; *Maera* L. 67°. *Syrichthys malvae* L. Szibéria 59°. *Hesperia comma* L. Norvégia 66°, Labrador 57°. *Carterocephalus Palaemon* Pall. Szibéria 65° Labrador 57°.

Nappali lepke van összesen Norvégia és Svédországban 110, ebből az arktikus részen 49, az arktikus Szibériában 26, arktikus Amerikában 11, Grönlandban 3, Novaja Semlján 3, Izlandon és Spitzbergán egy sem; Wrangel-szigeten találak egy lepke hernyót; Jan Meyenben és Ferencz-József-földön nincsen rovar.

Az arktikus lepkék némelyike mind a három földrészben fordul elő. Így pl. a Grönlandból ismeretes 3 nappali lepkefaj: *Colias Hecla*, *Argynnis Chariclea* és *A. polaris*, sőt ezek még Novaja Semlján is honosak. Az arktikus Amerika 11 nappali lepkéje közül ötöt Európában, kettőt pedig Ázsiában is fogták már. Egyáltalában Amerikában minél délibb irányban haladunk, annál inkább növekszik azon lepkéknek a száma, melyek ez országra nézve jellemzők, holott észak felé, Grönlandban az összes fajok Európa és Ázsia arktikus országaival közösek. Ez a jelenség világosan mutatja, hogy az összes arktikus országok ugyanazon egy faunaterülethez tartoznak, a mely az északi pólus felé mind jellemzőbbé válik, míg déli irányban hová tovább dél felől való bevándorlás útján az illető földrész sajátosságait tünteti fel.

Már Aurivillius figyelmeztetett arra, hogy az arktikus terület határa hajdanában más volt, a mennyiben a jégkorszakban az arktikus állatok úgy Európában, mint Amerikában messzire túlmentek a poláris körön, és csak a jégkorszaknak megszűntével húzódtak északra és fel a havasokra. Innen van az, hogy a havasok és az arktikus vidék lepkéi között, ha azonosság nem is, de feltűnő hasonlatosság és közel rokonság mutatkozik.

Az arktikus lepkefajok nagy hajlandóságot tanúsítanak a variálásra, kivált az elsötétedésre, habár az ellenkezője sem túlságos ritkaság. Gyakori a szőrzetnek erősebb fejlődése, miáltal némely lepkének teste egészen bozontosá válik.

A lepkék élete, kifejlett állapotban a magas északon természetesen igen rövid. Annál hosszabban tart hernyó-állapotuk; így pl. egy álló esztendeig tart, míg teljesen kifejlődik az *Erebia lappona* és *Notodonta dromedarius*; két esztendőig fejlődik *Oeneis bore*, *Argynnis Freya*, *Arctia Quenseli*, *Cymatophora duplaris*, *Pachnobia carnea*, *Agrotis speciosa*, *Hadena exulis* és *Anarta lapponica*; *Agrotis hyperborea*-nak pedig olykor 3 év is kell, míg a lepke szárnyra kél.

A hideg tél alatt a hernyók tökéletesen megfagynak, a mi azonban, még ha ismétlődik is, egyáltalában meg nem árt nekik. Sőt, mint azt a kitelelő hazai hernyókról is tudjuk, a nagy hideg kevésbé árt, mint az időjárás változása folytán bekövetkező ismétlődő felengedés.

Magyarország Alleculidái.

Irta Csiki Ernő.

Az *Alleculidae*, vagy mint azelőtt nevezték *Cistelidae* család, a *Heteromerák* családsorozatának egyik képviselője. Az ide tartozó állatok lárvái korhadó fákban, taplógombákban (*Mycetochara*), részben pedig a földben élnek (*Omophlus*), hol vagy állati vagy növényi anyagból táplálkoznak. A kifejlődött állatok úgy mint a lárváik rejtett életűek, másik részük pedig a szabadban különösen virágzó növényeken található. Némely faj (*Omophlus rugosicollis*, *rufitarsis* és *lividipes*) helyenként óriási mennyiségben lép fel és pedig ilyenkor mint gazdaságilag kártékony rovar, mert a fák virágait és különféle gabona-félék fiatal kalászeit rágja le. Az irodalomban leginkább az *Omophlus lepturoides* Fabr. (*Betulae aut.*) fajról találunk adatokat, hogy Magyarországon kártékonyan lépett volna fel*); ez adatok azonban nem erre, hanem a fentebb említett fajokra vonatkoznak.

Az *Alleculidae* családból eddig 10 nembe tartozó 30 faj és 11 fajváltozat ismeretes hazánkból. Ezek meghatározására szolgál-
nak a következőkben összeállított táblázatok.

Táblázat a nemek meghatározására:

1. A felső állkapcsok végükön rendszerint kettéhasítottak; a potroh elül és oldalt szegélyezett, 5 szabadon fekvő hasiszelvénynyel (nagyon ritkán egy 6. behúzzható vagy kihúzzható utolsó szelvény is lép fel). Az alsó állkapcsi tapogatók utolsó íze sokkal hosszabb mint az utolsó előtti.
I. alcsalád: **Alleculinae**. 2.
- A felső állkapcsok vége egyszerű; a potroh elül és oldalt nem szegélyezett; a szabadon fekvő hasiszelvények száma 6 (hímeknél ritkán 7). Az alsó állkapcsi tapogatók utolsó íze legfeljebb alig hosszabb, mint az utolsóelőtti. — II. alcsalád. **Omophlinae**. 8.

*) K ü n s t l e r, Die unseren Kulturpflanzen schädlichen Insekten. Wien, 1871. p. 79. — A m. kir. áll. Rovartani Állomás Közlemé-
n y e i, I, kötet. 8. füzet p. 57. (1892.) és ugyanott 10. füzet p. 53. (1894.)

2. A tarsusok utolsóelőtti ize lemezszerű nyúlványnyal bir, mely a karomiz alá nyúlik. — 1. csoport: *Alleculini*. 4.
 — A tarsusok utolsóelőtti ize egyszerű 3.
3. A csápok karcsúk, odasimuló finom szőrzettel borítottak. — 2. csoport: *Gonoderini*. 6.
 — A csápok kissé vastagok és elálló szőrzettel fedettek. — 3. csoport: *Mycetocharini*. Ide csak egy nem tartozik: 7. *Mycetochara* Berth.
4. Az alsó állkapcsi tapogatók utolsó ize igen nagy, harántos balta-formájú. Az előtor előrefelé gyengén keskenyedő, oldalai tompák, finoman szegélyezettek. A hátsó czombok hosszúkás, a szárnyfedők oldalszélén túlérnek. A szárnyfedők erősen rovátkoltak; a test keskeny 1. *Allecula* Fabr.
 — Az alsó állkapcsi tapogatók utolsó ize hosszúkás balta-formájú, háromszög-alakú vagy hosszúkás. Az előtor előrefelé erősen keskenyedő, az oldalai félköralakúak, élesek. A hátsó czombok rövidek, a szárnyfedők oldalszélén alig terjednek túl 5.
5. Az előmell nyúlványa az elülső csipők előtt rövid és lejtős; a csápok a test felénél rövidebbek, elég vastagok 2. *Prionychus* Sol.
 — Az előmell nyúlványa az elülső csipők előtt elég hosszú és lapos; a csápok vékonyak és legalább a hímeknél majdnem oly hosszúak mint a test félhossza. 3. *Hymenalia* Sol.
6. Az előtor oldalai csak hátul és igen finoman szegélyezettek. A szárnyfedők erősen pontozottan rovátkások 4. *Pseudocistela* Crotch.
 — Az előtor elül és oldalai egész hosszukban szegélyezettek. 7.
7. A test felülete csupasz; a szárnyfedők erősen pontozottan rovátkások; az előtor minden oldalán durván szegélyezett. 5. *Gonodera* Muls.
 — A test felülete finoman és sűrűn szőrös, a szárnyfedők nem pontozottan rovátkások, legfeljebb a varrat mellett van két rovátka, a többi elmosódott; az előtor félköralakú, finoman szegélyezett 6. *Isomira* Muls
8. A potroh elülső- és oldalszélén szegélyezett; az első potroh szelvényen egy mély kivágás van a hátulsó csipők felvételére 8. *Podonía* Muls.
 — A potroh elül nem és oldalt is többnyire nem szegélyezett; az első potrohszelvényen nincs mély kivágás a hátulsó csipők felvételére 9.
9. Az előtor előrefelé erősen keskenyedő, a hátulso szögletek derékszögűek. 9. *Cteniopus* Sol.
 — Az előtor előre- és hátrafelé egyformán keskenyedő, a hátulsó szögletek kerekítettek 10. *Omoplhus* Sol.

Táblázat a fajok meghatározására:

I. alcsalád: **Alleculinae**.

I. csoport: **Alleculini**.

1. **Allecula** Fabr.

1. A hátulsó czombok valamivel túlérnek a potroh végénél. A hátulsó tarsusok első íze alig hosszabb mint a többi együttesen, a karmokon 7 fogacska van. A szárnyfedők köztérszéi nem vagy csak gyéren pontozottak. — 1. alnem: *Upinella* Muls.
Ide egy hazai faj tartozik, ez homályos fekete, csak a fej kissé fényes, az előtor hosszánál kissé szélesebb. Hossza 7—9 mm. — Magyarországon a ritkább fajok közé tartozik **1. aterrima** Rosh.
- A hátulsó czombok a potroh végét nem érik el. A hátulsó tarsusok első íze hosszabb mint a többi együttvéve, a karmokon 5 fogacska van. A szárnyfedők köztérszéi sűrűn pontozottak. — 2. alnem: *Allecula* i. sp.
Szintén egy hazai fajjal, ez fekete, finom szürkés szőrzettel fedett, előtora szélesebb mint hosszú, sűrűn pontozott. A csápok a test felénél hosszabbak; a tapogatók és lábak vörösek. Hossza 6—7 mm. — Nem ritka ... **2. morio** Fabr.

2. **Prionychus** Sol.

(*Eryx* Steph.*)

1. Az előmell a csípők előtt lejtős, kissé domború, sűrűn pontozott. Homályos fekete, rövid fekete szőrökkel fedett. Az előtor sűrűn pontozott. A szárnyfedők rovátkosak, a rovátkákban durvabb pontsorokkal, a köztérszékek íveltek. A csápok és lábak vastagok, a lábfejek rövidek. Az epipleurák elül laposak. Hossza 12—14 mm. Magyarországon egész területén található, de elég ritka. ... **1. ater** Fabr.
- Az előmell a csípők előtt vízszintes, kivájt, alig pontozott. Fényes fekete, igen rövid fekete szőrzettel fedett. Az előtor korongja finoman és gyéren pontozott. A csápok és lábak vékonyabbak, a lábfejek hosszabbak. Az epipleurák elül kivájtak. A szárnyfedők erősen fénylők. Hossza 10 mm.—Előbbinél gyakoribb, csak Magyarország északi vidékéről mindeddig még nem ismerjük. (*laevis* Rosh., Küst.) **2. melanarius** Germ.

3. **Hymenalia** Muls.

1. Az előtor oldalt kissé lehajló, szélei élesek. Barna, ritkán fekete, sárga szőrzettel fedett. A csápok 3-nél a test hosz-

*) A Stephens-féle *Eryx* név 1832-ből nem használható, mert Daudin már 1803-ban a csúszó-mászók egy nemére alkalmazta.

vonala a szárnyfedők közepéig eléggé mély. Sárga vagy sárgás-barna. Hossza 5—6 mm. — E faj Dalmatiában és Istriaiban honos, Seidlitz egy magyarországi példányról is emlékezik meg. (Coll. Heyden), de maga is kétesnek tartja itteni előfordulását. Valószínű, hogy a magyar Tengeremelléken is él, azért föntartással szintén felvettem e táblázatba. **3. testacea** Seidl.

3. csoport: **Mycetocharini.**

7. *Mycetochara* Berth.

1. Az elülső csípők érintkeznek. — 1. alnem: *Mycetochara* i. sp. 2.
- Az elülső csípőket egymástól az előmell nyulványa többé-kevésbbé elválasztja. — 2. alnem: *Ernocharis* Thoms. ... 4.
2. Az előtor keskenyebb, mint a szárnyfedők töve. Fekete, a szárnyfedőkön egy nagy vállfolt sárga, a test alul, a csápok és lábak sárgák, az utolsó két hasiszelvény fekete. Hossza 4—6 mm. — Közöséges ... **1. flavipes** Fabr.
- Az előtor körülbelül oly széles mint a szárnyfedők töve. Fekete, legfeljebb egy apró folt a vállon sárgás-vörös; a test alul fekete, a csápok, lábak és néha a has részben sárgás-vörös 3.
3. Az előtor és a szárnyfedők köztérszéi egyszerűen (nem durván) pontozottak. Egy kis vállfolt sárga, némelykor ez hiányzik és a csápok és a potroh is sötétebbek (*var. morio* Redt.) Hossza 6—9 mm. — A törzsfaj Magyarországon úgy látszik ritka, a fajváltozat elég gyakori. **2. axillaris** Payk.
- Az előtor és a szárnyfedők köztérszéi sűrűn és durván pontozottak. Színe fekete. Hossza 7 mm. — Eddig csak Máramarosból ismeretes. **3. sulcipennis** Reitt.
4. Minden szárnyfedőn egy nagyobb vállmenti folt és a szárnyfedők közepén túl egy a varratnál megszakított harántszalag sárga. A test felülete sűrűn fekete szőrökkel borított Hossza 4—5 mm. — Hazánkban ritka, eddig Uj-Moldva, Herkulesfürdő és Horvátországból ismeretes. **4. quadrimaculata** Latr.
- A szárnyfedők egyszínűek vagy csak egy sárga vállmenti folttal 5.
5. Szárnyfedők sárga vállmenti folttal 6.
- Szárnyfedők egyszínűek, feketék 7.
6. A lábak sárgás-barnák, a czombok némelykor sötétebbek. A csápok sötétek, a tőizek világosabbak. Hossza 4—5 mm. — Nem ritka. (*bipustulata* Illig.) **5. humeralis** Fabr.
- A lábak sárgák. A vállmenti sárga folt majdnem a varratig terjed. Az előtor széles és erősebben ívelt. Hossza 6·2 mm. — Horvátországból lett leírva. **6. graciliformis** Reitt.
7. Előtor gyérén pontozott, a csápok töve és vége és a lábak sárgák. A szárnyfedők pontozottan rovátkások, a köztérszék finoman pontozottak. Hossza 4—6 mm. —

Nem ritka. (*brevis* Panz., *barbata* Latr.) — **7. linearis** Illig.

- Előtör sűrűn pontozott, a csápok feketék, csak az első és néha a második íz is barna. Nyulánkabb, a szárnyfedők rovátkái és köztércsei egyforma nagyságú pontokkal. Hossza 5—6 mm. — Horvát- és Szlavonországokban állítólag nem ritka. Myrmekophil állat, a *Lasius fuliginosus* nevű hangya bolyában él.

— **8. pygmaea** Redth.

II. alcsalád: **Omophlinae.**

8. Podonta Muls.

1. Az előtör elülső széle a középén nincsen szegélyezve, különben köröskörül mindenütt. Fekete, az előtör majdnem félkör alakú és igen finoman pontozott. Az ötödik potroh-szelvény hátul a ♀-nél egyenesen lemetszett, ♂-nél gyengén és egyszerűen kiöblített. Hossza 7—9 mm. — Közönséges. — I. **nigrita** Fabr.
Az előtör elül végig szegélyezett. Fekete, az előtör egy kissé rövidebb és erősebben pontozott. Az ötödik potroh-szelvény hátul mélyen kiöblített és ennek közepén egy háromszög alakú fényes benyomattal. Hossza 7—9 mm.
— A magyar Tengerparton található. — 2. **dalmatina** Baudi.

9. Ctenopus Sol.

1. Az előtör körülbelül oly széles mint hosszú és keskenyebb a szárnyfedőknél. Egészen sárga, a csápok és tapogatók is, némelykor a csápok, tapogatók, a fej és az előtör is fekete és csak a szárnyfedők sárgák (*var. sulphuratus* Gmel., *bicolor* Fabr.) vagy ezek is szürkésbarnák (*var. murinus* Herbst.) Hossza 7—9 mm. — Közönséges, fajváltozatai nagyon ritkák. (*sulphurens* L.) — 1. **flavus** Scop.
— Az előtör felényivel szelesebb mint hosszú és oly szeles mint a szárnyfedők. Fekete, a lábak sárgák, a ♂ előtora fekete, a ♀-é vörös, nem ritkán a középén és kétoldalt fekete folttal. Hossza 5-7 mm. — Nem ritka. 2. **sulphuripes** Germ.

10. Omophlus Sol.

1. A hímek*) elülső lábának belső karmán fogacska van. —
1. alnem: *•Odontomophlus* Seidl. — 2.
— A hímek elülső lábának belső karmán nincs fogacska. —
2. alnem: *Omophlus* i. sp. — 4.
2. Az epipleurák majdnem a szárnyfedők csúcsáig érnek, hátul nagyon keskenyek. A csápok a 4. ízig, az elülső lábszárak és a középső és hátulsó lábfejek sárgák (ritkán a középső lábszárak és hátsó lábfejek is sárgák). Hossza 12—13 mm. — Eddig csak Orsován és Herkulesfürdőnél gyűjtötték, utóbbi helyen fordul elő a *var.*

*) A hímek könnyen felismerhetők, mert csápjaik hosszabbak és szemek nagyobbak, mint a nőstényeké.

Meiðthae Reitt.; melynek szárnyfedői feketék vagy barnás-feketék, a lábak és tapogatók sötétek. ... **1. armillatus Brull.**

- Az epipleurák legfeljebb a 3. háriszelvényig érnek ... 3.
3. Az epipleurák a hátulsó csipőkhöz alig, azután erősen keskenyedők. A szárnyfedők csupaszok, az előtor szőrös; a fej és az előtor fekete, a szárnyfedők barnák. Hossza 11—16 mm. — Eddig csak Herkulesfürdőnél találták (Ganglbauer); a többi magyarországi termőhelyről említett állatok nem e fajhoz tartoznak. (*betulae Küst. nec Herbst*) ... **2. lepturoides Fabr.**
- Az epipleurák fokozatosan keskenyednek és enyésznek el. A szárnyfedők barnák, a fej és előtor fekete, a ♂ feje az előtornál keskenyebb; az előtor és a középén finoman pontozott. A csápok töve sárga; az előtor és a szárnyfedők csupaszok. Hossza 9—11 mm. — Egyedüli hazai termőhelye Fehértemplom (Merkl), hazája különben Olaszország és Sicilia. ... **3. dispar Costa**
4. A fej és rendszeren a test alul is szürke szőrökkel fedett; az előtor és a szárnyfedők csupaszok vagy szintén szürke szőrösök ... 5.
- A fej, a test alul és néha az előtor is fekete szőrös ...
5. Az előtor nem egészen kétszer oly széles mint hosszú. Az epipleurák keskenyek, a hátulsó csipőknél végződnek. Hossza 9—11 mm. — Közönséges; a faunára új. Termőhelyei: Budapest, Ács, Föth, Alpár, Mezőkovácsháza, Szeged, Pilis-Maróth ... **4. Proteus Kirsch.**
- Az előtor több mint kétszer oly széles mint hosszú. Az epipleurák elül igen szélesek, a hátulsó csipők mellett még meglehetősen szélesek és ezek mögött végződnek ... 6.
6. A csápok oly hosszúak mint a fél test, vastagok, az utolsó ízek kétszer oly hosszúak mint szélesek. Hossza 10—12 mm. Nagyon közönséges ... **5. rugicollis Küst.**
- A csápok a test felénél hosszabbak, vékonyak, az utolsó ízek kétszer oly hosszúak mint szélesek. Hossza 8.5—9 mm. Ritkább faj; termőhelyei: Budapest, Mezőkovácsháza, Szászrégen. ... **6. longicornis Bertol.**
7. Az előtor gyéren és finoman pontozott, a korongján is hosszú fekete szőrökkel fedett ... 8.
- Az előtor sűrűn pontozott és csak az oldal és elülső széle mentén hosszú fekete szőrökkel fedett; a szárnyfedők finom rövid sárga szőrzetűek, közben néhány hosszabb fekete szőrrel behintve. Hossza 7—9 mm. Eddig csak Keszthelyről és Erdélyből ismerjük; ritka. **9. picipis Fabr.**
8. A csápok hossza a test felével egyenlő, az előtor oldalt karimás, a szárnyfedők finom sárga szőrzetűek, a vállbüttykök jól kifejlődöttek. Hossza 8—11 mm. Közönséges (*Armeriae Curt., Amerinae Kirsch.*) ... **7. rufitarsis Leske.**

- A csápok a test felénél rövidebbek. Az előtor oldalai ettől szegélyezettek, a szárnyfedők sárga szőrzettel fedettek, vállbüttyök alig látható. Hossza 5 mm. Elég ritka; termőhelyei: Budapest (*picipes* Redtb.) --- **8. lividipes** Muls

Eperjes környékének Noctuidái.

Irta Dahlström Gyula.

I.

Diloba caeruleocephala L. gy. IX. 15—X. 20. H. V. 10—VI. 20. Prunus és Pyruson.

Arsilonche albovenosa Gőze. i. r. V. 12—VI. 10 és VIII. 16—IX. 12.

Clidia geographica F. r. Husz szerint a Tarcza folyó mentén.

Demas coryli L. k. V. 11—VI. 15. H. VII 10—X. 20. Fagus és Coryluson.

Acronycta leporina L. gy. és var. *bradyporina* Tr. r. gy. V. 15—VI. 20. H. VIII. 21—IX. 26. Salix és Populuson. *Aceris* L. k. és ab. *candelisequa* Esp. r. V. 20—VI. 26. H. VII. 15—IX. 25. Acer és Aesculuson. *Megacephala* F. k. V. 6—VI. 25. H. VII. 15—X. 5. Populuson. *Alni* L. i. r. V. 26—VI. 30. *Strigosa* F. r. V. 15—VI. 25. *Tridens* Schiff. r. V. 18—VI. 20. *Psi* L. gy. V. 28—VI. 30. *Cuspis* Hb. i. r. VI. 2—VII. 6. *Menyanthudis* View. r. (Husz.) *auricoma* F. gy. és ab. *Pepli* Hb. i. r. V. 20—VI. 28 és VII. 25—VIII. 30. *Euphorbiae* F. r. és ab. *Montivaga* Gn. r. V. 10—VI. 25. és VII. 10—VIII. 20. *Euphrasiae* Brahm. i. r. V. 15—VI. 25. *rumicis* L. k. és ab. *obscura* Dalstr. VII. 6—VIII. 4. H. VII. 15—X. 10. Rumexen és Euphorbián. *Ligustri* F. gy. VII. 15—VIII. 18.

Bryophila raptricula Hb. r., ab. *carbonis* Fr. i. r. és ab. *deceptricula* Hb. r. VII. 26—VIII. 30. *fraudatricula* Hb. r. VII. 10—VIII. 15. *receptricula* Hb. VII. 25—VIII. 30. *ravula* ab. *ereptricula* Tr. r. VII. 18—VIII. 20. *Algae* F. r. ab. *mendacula* Hb. r. és ab. *calligrapha* Bkh. r. VII. 10—VI. 12, *perla* F. r. VII. 26—VIII. 30.

Moma Orion. Esp. gy. V. 15—VII. 28.

Diphthera ludifica L. r. (Husz).

Agrotis strigula Thnb. i. r. VII. 2—VII. 30. *polygona* F. i. r. VI. 30—VII. 28., *signum* F. gy. VI. 26—VII. 30. *janthina* Esp. i. r. VI. 10—VII. 20., *linogrisea* Schiff. r. VI. 20—VII. 25., *fimbria* L. gy. VII. 15—VIII. 26., *augur* F. gy. VII. 3—VIII. 10., *obscura* Brahm. r. V. 10—VI. 15., *pronuba* L. gy., ab. *innuba* Fr. k. és ab. *Hoegi* H.-S. r. VI. 28—VII. 31., *orbona* Hufn. i. r. és ab. *subsequa* Hb. i. r. VII. 10—VIII. 16., *comes* Hb. k., ab. *adsequa* Tr. gy: és ab. *prosequa* Tr. r. VII. 10—VIII. 20., *hyper-*

borea Zett: i. r. VII. 17—VIII. 10., *triangulum* Hufn: gy. VI. 28—VIII. 8., *baja* F. k. VII. 16—VIII. 26. H. IV. 18—VI. 2. Plantagon *c-nigrum* L. k. V. 10—VI. 6. és VIII. 8—VIII. 31., *ditrapezium* Bkh. r. V. 28—VI. 30., *stigmatica* Hb. r. VI. 25—VII. 27., *xanthographa* F. gy. és ab. *cohaesa* H.-S. r. VIII. 26—XI. 30., *umbrosa* Hb. i. r. VIII. 28—X. 10., *rubi* View. gy. VII. 10—VIII. 26., *florida* Schmidt. i. r. VII. 15—VIII. 20., *brunnea* F. gy: VI. 20—VII. 30., *festiva* Hb. r. VII. 10—VIII. 26., *depuncta* L. r. VII. 15—VIII. 30., *multangula* Hb. i. r. VI. 2—VI. 30., *cuprea* Hb. r. VI. 26—VIII. 28., *pecta* L. gy. V. 10—VI. 20. és VIII. 12—IX. 20., *simulans* Hufn: r. VI. 15—VII. 24., *lucipeta* F. i. r. VI. 10—VII. 20., *fugax* Tr. r. VI. 15—VII. 25., *putris* L. k. V. 10—VI. 15 és VII. 24—VIII. 30. H. VII. 2—III. 20. és IX. 15—X. 10. Plantagon, *latens* Hb. i. r. VII. 2—VIII. 6., *forcipula* Hb. r. (Husz), *cinerea* Hb. r. VI. 5—VI. 30., *exclamationis* L. k. VI. 15—VII. 30., *recessa* Hb. i. r. VII. 2—VII. 31., *transylvanica* H.-S. i. r. VII. 24—VIII. 20., *nigricans* L. r. és ab. *rubricans* Esp. r. VII. 16—VIII. 20., *tritici* L. gy., var. *eruta* Hb. r., var. *transiens*. Stgr. r. és var. *aquilina* Hb. r. VII. 16—30., *obelisca* Hb. r. és ab. *ruris* Hb. r. VIII. 20—IX. 25., *vitta* Hb. i. r. VIII. 20—IX. 16., *saucia* Hb. r. és ab. *margaritosa* Hb. i. r. VIII. 18—IX. 26., *ypsilon* Rott. k. IX. 10—X. 28., *segetum* Schiff. k. és ab. *pallida* Stgr. r. VIII. 4—IX. 8., *corticea* Hb. gy. VII. 16—VIII. 30., *craça* Hb. i. r. VII. 16—VIII. 25., *vestigialis* Rott. gy. és ab. *albidior* Stgr. i. r. VII. 27—VIII. 30., *praecox* L. r. VII. 4—VIII. 6., *prasina* F. gy. VI. 27—VIII. 16., *occulta* L. r. VII. 4—VIII. 20.

Charaeas graminis L. gy. és ab. *tricuspis* Esp. r. VI. 18—VII. 24.

Neuronia popularis F. k. VIII. 10—IX. 15, *cespitis* F. gy. VII. 10—VIII. 30.

Mamestra leucophaea View. gy. V. 15—VI. 20, *advena* F. gy. VI. 4—VII. 20, *tincta* Brahm. gy. VI. 15—VII. 30, *nebulosa* Hufn. k. V. 18—VI. 30, *contigua* Vill: gy. VI. 14—VII. 20, *thalasiua* Rott. gy. és ab. *achates* Hb. r. V. 20—VI. 30, *dissimilis* Kn. k. és var. *varians* gy., I. és II. iv V. 15—VI. 20 és VII. 27—VIII. 30, *pisi* L. k. V. 10—VI. 25, *brassicae* L. k. V. 25—VII. 10, *persicariae* L. k. és ab. *unicolor* Stgr. r. VI. 6—VII. 10, *albicolon* Hb. r. 5—VII. 15, *aliena* Hb. r. V. 15—VI. 30, *oleracea* L. k. V. 10—VI. 25 és VII. 26—VIII. 30, *genistae* Bkh. gy. V. 10—VI. 28, *glauca* Hb. r. (Husz), *dentina* Esp. k. és ab. *Latenai* Pier. r. V. 15—VIII. 20, *trifolii* (Hufn.) k. V. 15—VI. 20 és VIII. 10—IX. 25, *marmorosa* Bkh. r. (Husz), *reticulata* Vill. r. VII. 25—IX. 10, *chrysozoma* Bkh. r. VI. 10—VII. 28, *serena* F. r. és ab. *obscura* Stgr. i. r. V. 5—V. 20 és VII. 10—VIII. 28.

Dianthoecia nana Rott. r. V. 10—VI. 15 és VIII. 5—IX. 15, *albimacula* Bkh. r. V. 10—VI. 16, *compta* F. r. V. 16—VI. 28, *capsincola* Hb. gy. V. 10—VI. 26, és VIII. 8—IX. 26, *cucubali* Fuessl. gy. mint az előbbi *carpophaga* Bkh. r. (Husz).

Epesima glaucina Esp. r. (Husz), *scoriacea* Esp. r. VIII. 28—IX. 30.

Aporophyla nigra Hw. i. r. (Husz).

Ammoconia caecimacula F. gy. VIII. 20—IX. 29.

Polia polymita L. gy. VII. 20—VIII. 24, *flavicincta* F. r. (Husz), *xanthomista* Hb. r. (Husz), var. *nigrocincta* Tr. r. VIII. 19—X. 20, *chi* L. r. V. 10—VI. 6 és VII. 8—VIII. 20.

Dryobota roboris B. r. IV. 19—V. 15 és IX. 4—X. 15, *monochroma* Esp. r. és var. *suberis* B. IX. 4—X. 10, *proteu* Bkh. gy. IX. 2—X. 15.

Dichonia convergens F. gy. VIII. 26—IX. 30, H. V. 15—VI. 30. Quercuson, *aeruginea* Hb. r. IX. 15—X. 20, *aprilina* L. gy. VIII. 26—X. 4. H. V. 18—VII. 5, Quercuson.

Chariptera viridana Walh., gy. VII. 4—VIII. 15.

Miselia oxyacanthae L. k. IX. 8—X. 15. H. V. 10—VI. 20. Prunuson.

Aparnea testacea Hb. r. (Husz).

Valeria oleagina F. r. III. 18—IV. 16. H. V. 18—VII. 10. Prunus spinosán.

Luperina virens L. r. VII. 26—VIII. 22, *Zollikoferi* Frr. i. r. IX. 12—X. 20.

A lepkék biológiájához.

Irta A. Aigner Lejos.

Agrotis obelisca Hb. Ennek a széles elterjedésű Noctuának Budapesten húszféle variációja van; augusztus, szeptemberben röpül. Hernyója apró növényeken él és április-májusban laza homokban keresendő. Erre a célra kis vas gereblyét lehet használni, a mely pálczára ráerősíthető. A homokban hagyandó bábokat jól nedvesen kell tartani.

A. vestigialis Rott. Csaknem kizárólagosan homokos vidékeken, Budapesten olykor gyakori, augusztus-szeptemberben délután virágok körül röpülve. Hernyója április-májusban füvek gyökerén él s mintegy megdermedve fekszik a laza homokban. Csak júliusban bábozódik és szintúgy mint bábja gyakran megnedvesítendő. Ha a hernyók a homok felületén turkálnak, az annak a jele, hogy kevés nedvességük van; az ily hernyók elszáradnak s elpusztulnak. Sekély házikóban kell őket tartani és ha azt friss táplálék nyújtásakor a napra kiteszszük, az fejlődésüket igen előmozdítja.

A. praecox L. Budapesten mint hernyó május közepéig gya-

kori Echium, Euphorbia, Plantago, sárga-lóhere s egyéb apró növényeken, mint pl. a Convolvuluson is, melynek virágját a lepke júliusban szereti felkeresni. A hernyó napközti a laza homokban fekszik.

Heliopsis dipsaceus L. Április végétől június végéig és július elejétől augusztus elejéig, nappal virágokon, gyorsan röpülve. — Hernyója júniusban és augusztus 12-től október elejéig, Chondrillán, Pimpinellán, Centaureán stb.

Chariclea purpurites Tr. Májusban. — Hernyója június közepétől július közepéig Dictamnus albuson, melynek magvaival és magtokjaival él.

Thalpochares Dardouini B. Május végétől július végéig Scabiosákon és ritkábban sziklákon ülve; csak este röpül. — Hernyója július-augusztusban az Anthericum magtokjaiban; korhadt-fában, vagy fűrészpörben bábozódik.

Catocala dilecta Hb. Május közepétől júniusig, sőt júliusig is. — Hernyója áprilistól május közepéig és június közepétől kezdve tölgyfákon és bokrokon, többnyire az alacsonyabb ágakon.

C. paranympa L. Júliusban kőrtefák törzsén. — Hernyója május-júniusban körte- és tölgyfákról kopogható

C. conversa var. *agamos* Hb. — Hernyója alacsony tölgybokrokon. Kopogás útján rendszerint csak kicsiny korában, ritkán kifejlődve kapható. Ekkor alighanem a bokor alján a kéreghez tapad, vagy a bokor alatt levő száraz lomb alá rejtőzik. A kis hernyókat üvegekben kell nevelni, a míg teljesen ki nem fejlődtek.

Eccrita ludicra Hb. Jnnius-júliusban hegyi réteken este Scabiosákra röpülve. — Hernyója májusig Onobrychis sativán napközben eleinte a tápnövény multévről maradt kőrőin vagy apró többeli levelei alatt; később attól távolabban moha vagy száraz lomb alatt.

Toxocampa limosa Tr. Három ivadékban májusban, júliusban és szeptemberben virágzó Colutea bokrokon. — Hernyója június-, augusztus- és októberben főleg Colutea arborescensen, továbbá Lathyrus vernuson, Rhinanthuson és minden Vicia-féléken.

Crocallis tusciaria Bkh. Júniusban. Hernyója májusban Clematison és kökényen, este lámpással keresendő.

Venilia macularia L. Április elejétől június elejéig és július elejétől augusztus végéig, igen közönséges. Egyik 1893-iki kirándulásom alkalmával a Svábhegyen, midőn délfelé falatoztam, a

lepke hozzám röpillt, nadrágomra ült, majd az elhányt zsiros papírra stb., szóval oly barátságos volt, hogy alig lehetett elűzni.

Hibernia aurantiaria Hb Október-novemberben tölgyfaerdőkben. — Hernyója májusban tölgyfákon, 1892-ben Krassó-Szörény megyé több helyén k. b. 10,000 holdnyi tölgyerdő területen a *Bombyx neustria*-val együtt nagy mennyiségben lépett fel, anélkül azonban, hogy lényeges kárt tett volna.

H. Ankeraria Stgr. Márczius elejétől április közepéig igen közel a földhöz virágokon, fákön, kerítéseken, falakon és házakon Frivaldszky Imre szerint este a fák rügyein és kicsurgó nedvén, napközben azok ágain. Tölgyfáról is kopogható, még pedig úgy a hím, mint a nőstény, mely utóbbinak a számára lepedőt kell kiteríteni, eleinte holtak teteti magát, majd azonban annál gyorsabban futkároz.

Különfélék.

Hazai rovargyűjtemények. (I. R. L. VII. 195. 1.) Martinyi Ödön, Nyiregyhaza: *Lepke-gyűjtemény.* körülbelül 450 Macro- és 300 Mikrolepidoptera több mint 6000 példányban 25 nagyobb üveges fiókban úgy rendezve, hogy a lepkék a fonák oldalról, valamint nyugvó, ülő helyzetben is felvannak tüntetve. 50 fajnak kivételével 1889—1900. években Szabolcs-megyében gyűjtve. — A nagyszabeni Természettudományi Egyesület hazai (erdélyi) *lepke-gyűjtemény* 721 Makro- és 349 Mikro-, összesen 1070 Lepidoptera fajból áll 2250 példányban 80 üvegfedélű fiókban. Azonkívül van 400 palaeartikus és mintegy 200 exotikus lepkefaj. Az összes lepkéket az egyesület titkára, Dr. Czékely D. főorvos gyűjtötte, vagy csere útján szerezte. — Dahlström Gyula nevezetes lepkegyűjteményét megvette a Muzeumok és Könyvtárak országos főfelügyelőse és azt valószínűleg valamely vidéki muzeumnak fogja átengedni. — Dr. Chyzer Kornél minisiteri tanácsos felosztatta rovargyűjteményét; a Hymenopterákat és pókokat a M. Nemzeti muzeumnak ajándékozta, a bogarakat és Orthopterákat Hajós József-nek engedte át. — Ormay Sándor tekintélyes és nagybecsű bogárgyűjteményét Mallás József vette meg. — Emőkei ifj. Emich Gusztáv Hymenoptera-gyűjteményét a M. Nemzeti Muzeumnak ajándékozta.

Entomológiai pályaművek és pályadíjak. A párisi akadémia múlt év december havában a következő három tudóst részesítette pályadíjban: 1. Seurat-ot a Hymenopterákban élősködő álczák-ról és bizonyos szerveknek általuk okozott elsatnyulásáról szóló vizsgálódásaiért. 2. Linden gróf-nőt a lepkefajok genealogiájá-

ról írt tanulmányáért. 3. Bordás-t a bogárhímek nemző-szerveiről írt dolgozatáért. — Újabb díjak kitűzése. Az indiai ocean valamely antarktikus szigete faunájának tanulmányozása (1902.: 4000 frank); Egyiptom és Szíria Vertebrata-faunájának tanulmányozása (1300 frank); az állatok külső (színeli) ruházatáról vagy nembeli funkciójáról (1903.: 1200 frank); utazóknak, kik Ázsia ismeretlenebb részeinek felkutatása körül érdemeket, szereznek (3—4000 frank); a matematika, physika, chemia, természetrajz és gyógytan terén levő kiváló felfedezésekért (50,000 frank) és az 1901. jan. 1-től 1903. jan. 1-ig megjelenő legnevezetesebb zoológiai vagy geológiai műnek (1903.: 1500 frank).

Irodalom.

Ervin Rössler, Odonata Fabr. s osobitim obzrom na Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju. (Glasnik Hrvatskoga Narovoslovnoga Društva. XII. 1—98. 1 táblával. Zagreb, 1900.)

Szerző a horvát-szlavonországi és dalmáciai szitakötőkről nagyobb munkát írt horvát nyelven, melynek főbb fejezetei: irodalom, orizmológia, a belső szervek boncztana, életmód, előfordulás és rendszer. Találunk kulcsot a nemek és fajok meghatározására és végre biológiai adatokat az egyes fajokról. A felsorolt fajok mind olyanok, melyek úgy Kohaut (A magyarországi szitakötő-félék természetrajza) mint Mocsáry (Fauna Regni Hungariae) munkáiban is szerepelnek, mindazonáltal becses adatokat tartalmaz e munka a fajok földrajzi elterjedését illetőleg. *Csiki Ernő.*

Becker Th. Dipterologische Studien. V. Pipunculidae (Berlin. Entom. Zeitschr., XLV. 1900. p. 215—252.)

Szerző ugyane folyóirat 1897. évfolyamában már feldolgozta egyszer az európai Pipunculidákat, de az azóta felfedezett új fajok száma arra késztette, hogy most bővítet kiadásban újra adja közre. A meghatározó táblázatok újra vannak átdolgozva s az új fajok azokban tekintetbe véve. Ezek szerint az európai faunából eddig 70 faj ismeretes. Új fajok hazánkból: *Pipunculus trapezoides* (Borgó-Prund), *P. signatus* (Kupinovo). Hazánkra új faj a *P. mutatus* *Beck.*, mely eddig csak Egyiptomból volt ismeretes s melyet Dr. Kertész a Csehszigeten gyűjtött. *K.*

Bezzi M. De nova Dipterorum specie faunae Hungaricae pertinente. (Természetrzaji Füzetek, XXIII. 1900. p. 251—253).

Egy új faj, az *Empis Kertészii*, leírását adja összehasonlítva azt a rokon fajokkal. Termőhelye: Pilis-Marót. K.

*

Kertész K. A magyarországi Notacanthák átné-
zete (Állattani Közlemények, 1900. p. 24—36.)

A hazánkban, eddig megfigyelt nemek és fajok meghatá-
rozó táblázatokban összeállítva, rövid leírásokkal. K.

*

Kertész K. Beiträge zur Kenntniss der indo-
australischen Sapromyza-Arten. (Természetrzaji Füze-
tek XXIII. 1900. p. 254—276. 4 fametszettel.)

A Biró Lajos gyűjtötte Sapromyzidák feldolgozása. Az
összes fajokat felölelő, meghatározó tábla után következik az
új fajok — 42 — leírása. K.

*

Kertész K. Übersicht der Griphoneura-Arten.
(Természetrzaji Füzetek, XXIII. 1900. p. 395—399. 1 famet-
szettel.)

Az egész világról eddig ismert Griphoneura-fajok feldolgo-
zása. Eddig csak Dél-Amerikából volt ez a nem ismeretes, míg Biró
Új-Guineából 5 új fajt küldött, melyek itt le vannak írva. K.

*

Kertész K. Bemerkungen über Pipunculiden.
(Wien. Entomol. Zeitg., XIX. 1900. p. 244—245) és Nachtrag
zu den Bemerkungen. (ibid. p. 270.)

A Pipunculidák családjára vonatkozó systematikai és syno-
nymikai megjegyzések. K.

*

Stein P. Einige neue Anthomyiden. (Entomol.
Nachricht. XXVI. 1900. p. 305—324.)

14 új faj leírása, Magyarországból a következőket írja le:
Aricia hum-rella (Brassó), *Spilogaster pollinosa* (Novi), *Pro-
salpia pilatarsis* (Zernest), *Chortophila nuda* (Erdély), *Ch. tritici-
perda* közelebbi termőhely megnevezése nélkül. K.

„ROVARTANI LAPOK“

Auszug der Aufsätze dieser in ungar. Sprache erscheinenden entomologischen Monatschrift

Unter Mitwirkung von

Dr. A. Bedő, Dr. C. Chyzer, Dr. G. Entz und Dr. G. Horváth

redigirt von

L. v. Aigner-Abafi und E. Csiki.

Budapest VIII., Rökk-Sz.-Gasse 32.

1901. März.

VIII. Band

Heft 3

S. 45. **L. Biró** : **Entomologische Beobachtungen in Australien I.** Behufs Herstellung seiner angegriffenen Gesundheit hielt sich Verfasser 6 Wochen in Australien auf, und kehrte gegen Ende November 1900 wieder nach Neu-Guinea zurück. Bei Mount-Victoria fing er an Eucalyptus-Sträuchern zahlreiche Thynnus, meist in Copula. Das unverhältnissmässig grosse, geflügelte ♀ schleppt das ameisenförmige kleine ♀ einen ganzen Tag auf seinen Rücken umher, seiner Nahrung nachgehend, während das ♀ die Copulation besorgt. Diese scheint von langer Dauer zu sein, denn Biró fand die Thiere Morgens, Mittags und Nachmittag bis 5 Uhr vereint. Abend trennen sie sich und gehen für den nächsten Tag eine neue Ehe ein. Auch bei den nächsten Verwandten dieser Wespen, bei den Mutillen, beobachtete Verfasser dies Zusammensein in Neu-Guinea, in Europa dagegen niemals. Um zu constatiren, welche Insecten an Eucalyptus leben, versuchte er einen Nachtfang, indem er die Sträucher mit dem Streifnetz bearbeitete. Die Ausbeute war ergiebig, darunter zahlreiche Ameisen, welche Biró nicht im Zimmer freilassen wollte, das Aufspiesen der Ausbeute somit auf der Veranda des Hotels besorgt. Die sich einfindenden Gäste bewunderten den Heldenmuth Biró's, der sich vor den Ameisen nicht scheute. Nicht so die Hotelbesitzerin, die wusste, dass die weissen Ameisen sehr gefährlich seien. Vergeblich stellte ihr Biró vor, dass die vorliegenden schwarz seien und nur im Freien leben; die Frau behauptete, dieselben würden im Kasten gleichfalls weiss werden und im Hause Alles benagen. Kurz sie gestattete die fernere Bergung der Ausbeute nicht.

47. **F. Tomala** : **Sesia empiformis Esp. var. hungarica n. var.** Verfasser, der sich mit der Zucht der Sesien sehr eingehend befasste, entdeckte in der auf Inundationsgebieten Ungarns häufigen *Euphorbia lucida* eine neue *Sesia*, welche der *S. empiformis* sehr nahe steht, aber einen grünlichen Schimmer zeigt. Dieselbe kommt in keiner andern *Euphorbia* vor, ebenso sind aus der genannten Pflanze keine anderen Sesien zu erhalten.

S. 50. **L. v. Aigner Abafi**: Die Lepidopteren der arctischen Gegenden. Zusammenstellung derjenigen ungarischen Rhopaloceren, welche auch in den arctischen Gegenden vorkommen.

S. 53. **E. Csiki**: Die Alleculiden Ungarns. Bestimmungstabelle der in Ungarn vorkommenden Alleculiden. Im Ganzen sind bis jetzt aus 10 Gattungen 32 Arten und 10 Varietäten bekannt. Eine Art, nämlich *Omophlus Proteus Kirsch*, die bisher verkannt wurde, ist für die Fauna Ungarns neu, ebenso *Gonodera Luperus var. castaenea Marsh.*

S. 60. **J. Dahlström**: Die Noctuiden der Umgebung von Eperjes I. Enumeration.

S. 63. **L. v. Aigner-Abafi**: Zur Biologie der Lepidopteren. Fortsetzung der früher mitgetheilten Beobachtungen

Kleinere Mittheilungen.

S. 64. *Preisgekrönte Werke und Preisausschreiben* der Pariser Akademie der Wissenschaften.

S. 64. *Ungarische* Insektensammlungen*. Bericht über die Sammlungen der Herrn Martinyi, Dahlström, Chyzer, Ormay, Emich und des Naturwissenschaftlichen Vereins in Nagyszeben.

Literatur. *E. Csiki* und *K.*: Kurze Besprechung der Publicationen von *E. Rössler* (Odonaten Kroatiens), *Th. Becker* (Dipteren), *M. Bezzi* (*Empis Kertézi* n. sp.) *Dr. K. Kertész* (Notacanthae, Sapromyzae, Griphoneurae, Pipunculidae) und *P. Stein* (Anthomyidae).

XX-ik katalógusom, illetve árjegyzékem, mely az idén gyűjtött sok ezer szépen praeparált és pontosan meghatározott ritka európai és kivül^l magyarországi *Coleopterát* tartalmaz, — megjelent és kívánatra ingyen és portómentesen küldöm. A legritkább bogarak a szokásos áron alul, azaz 70—75% árengedménnyel kaphatók.

Tavarnok u. 7. N.-Tapolcsány.

Kelecsényi Károly.

Coleoptera-kereskedés. Mint honunkban a legrégebb és legnagyobb rovarkereskedés tulajdonosa, ajánlom magángyűjtőknek, iskoláknak, gazdasoknak és erdészeknek 8000 hibátlanul meghatározott honi és külföldi fajból álló rovar-készletemet. Honi faunánk közönséges és legritkább fajai nagy számban, továbbá több száz exotikus faj. Iskolák részére gyűjteményeket olcsón állítok össze. Honi gyűjtőkkel szívesen lépek csereviszonyba.

Megkeresésre nyomtatott árjegyzéket ingyen és bérmentve küldök.

Német-Bogsán. (Krassó-Szörénymegye.)

Merkli Ede.

Magyarország madarai. A hazai madárvilág megismerésének vezérfonala. Irta: Dr. Madarász Gyula. Ezen munkából megjelent az 1—6. füzet: az első füzet a szisztematikai részzel kezdődik s az Éneklők rendjének négy családját, ugymint: a varju-, sárga-rigó-, seregély- és pintyféléket; a második füzet a pacsirta-, billegtető- és poszátaféléket; a harmadik a vizirigó-, ökörszem- és rigóféléket; a negyedik pedig a pipők eczinge-, küllő-, famászó-, gébics-, selyemfark-, fecske- és légykapóféléket az ötödik a rikácsolókat, kakuk-, harkály- és bagoly-féléket, a 6. a mely most jelent meg, a ragadozókat tartalmazza.

A munka díszes kiállításban, a szerző eredeti rajzaival, és színes táblákkal, quart formátumban 10—12 füzetben fog befejezést nyerni. Az általános ismeretekre vonatkozó bevezető rész az utolsó füzetben a tárgymutatóval egyetemben jelenik meg.

Előfizetési ára 1—1 füzetnek 1 frt 50 kr, az egész munkának 15 frt. Az előfizetési pénzek Dr. Madarász Gyulához, (Magyar Nemzeti Múzeum vagy a *Rovartani Lapok* szerkesztőségéhez) címzendők.

Rovar-gyűjtemények tulajdonosait (magánosokat úgy mint intézeteket) felkérjük, szíveskedjenek velünk közölni, hogy azok minő rovarrendeket ölelnek fel, körülbelül hány fajt és példányt foglalnak magukban, ki gyűjtötte, mely években?
A »Rovartani Lapok« szerkesztősége.

Acherontia Atropos. Felkérem t. rovarászainkat, hogy a halálfőpillét és bábját lehető nagy számban hozzám beküldeni szíveskedjenek: Készséggel szolgálók cserében más lepkékkel. Szívesen fogadnék el cserében *Saturnia pyrit*, *Vanessa C-albumot* és egyéb közönségesebb fajokat is, s e célra kérem a fölös példányok jegyzékét.

Budapest VIII. Rökk-Szilárd-u. 32.

A. Aigner-Lajos.

Entomologiai művek.

Általános. *A Magyar Birodalom Állatvilága.* (Fauna Regni Hungariae). III. kötet. Arthropoda. Kiadja a k. m. Természettudományi Társulat. Ára 35 kor., társulati tagoknak 20 kor. — *Kárpáti E.* Állatmuzeum, utasítás állatok kitömésére s eltartására, és csontvázak készítésére, ábrákkal 1 kor. 40 fill. — *Bein K.* A kis rovargyűjtő. Utasítás a kiválóbb rovarok megismerésére és gyűjtésére 2 kor. — *Szekecs F. Ö.* A rovargyűjtő 1 kor. 60 fill. — *Lejtényi S.* Rovargyűjtő. Segédkönyv a középiskolai ifjuság számára, kötve 1 kor. — *Kriesch J.* A rovarok világa. 16 ábrával 80 fill. — *Kirándulók* zsebkönyve. 70 rajzzal, kötve 3 kor. 50 fill. — *Dr. Lendl A.* Rövid útmutatás a természetrajzi gyűjtemények konzerválásához 80 fill. — *Dr. Daday J.* Rovartani műszótár 1 kor. 60 fill. — *Hoffer,* Praxis der Insektenkunde. 3 kor. — *Kolbe,* Einführung in die Kenntniss der Insekten 17 kor.

Hymenoptera. *Mocsáry S.* A magyar fauna fémdarazsai 2 kor. 40 fill. A magyar fauna másnéjű darazsai 2 táblával 1 kor. 20 fill. Adatok Magyarországi fürkész darazsainak ismeretéhez I. 1 kor. 20 fill. Földünk fémdarazsainak magánrajza 40 kor.

Lepidoptera. *Bein K.* A kis lepkegyűjtő. A lepkék ismertetése és gyűjtése 2 kor. — *A. Aigner L.* A lepkészet története Magyarországon 3 kor. — *Berge,* Schmetterlingsbuch 8. Aufl. 1300 Abb. auf 50 farb. Tafeln 25 kor. 20 fill. — *Hofmann,* Die Gross-Schmetterlinge Europas 2. Aufl. 2000 Abb. auf 71 farb. Tafeln 30 kor. Die Raupen der Gross-Schmetterlinge Europas. 1900 Abb. auf 50 Tafeln 30 kor.

Diptera. *Tömösváry Ö.* Egy tömegesen tenyésző légyfaj az Alsó-Duna mellékeiről 3 tábl. 60 fill. — *Kertész K.* Catalogus Tabanidaum orbis terrarum universi 6 kor.

Coleoptera. *Török P.* Bogár-határozó 2 kor. 80 fill. — *Bein K.* A kis bogárgyűjtő. A bogarak ismertetése és gyűjtése 2 kor. — *Calwer,* Käferbuch 5. Aufl. mit 48 color. Tafeln 24 kor. — *Seidlitz,* Fauna Transsylvanica 12 kor.

Hemiptera. *Dr. Horváth G.,* Adatok a hazai félpörpék ismertetéséhez 40 fill. A magyarországi Psyllidákról 40 fill. Az Eremocoris-fajok magánrajza. 2 tábl. 60 fill.

Orthoptera, Pseudoneuroptera és Neuroptera. *Pungur Gy.* A magyarországi tücsökfélék természetrajza 6 tábl. 5 kor. — *Kohaut R.* Magyarországi szitakötő-féléi. 3 színes tábl. 2 kor. 60 fill.

Myriopoda. *Dr. Daday J.* A magyarországi Myriopodák magánrajza 4 táblával 4 kor.

Arachnoidea. *Dr. Chyzer K. és Kulczyński L.* Araneae Hungariae 3 kötet 24 kor. — *Herman Ö.,* Magyarország pókfaunája 3 kötet, csak a 2—3. kötet kapható 16 kor. — *Dr. Lendl A.* A pókok, különösen a kerekhálós pókok természetes osztályozása 1 kor. — *Karpeles L.* Adalék Magyarország atkafaunájához. 8 táblával 2 kor.

Crustacea: *Dr. Daday J.* A Magyarországon eddig talált szabadon élő evezőlábú rákok magánrajza. 4 tábl. 3 kor. A magyarországi Branchipus-fajok átnézete. 1 kor. A magyarországi Diaptomus-fajok átnézete 1 kor

Most jelent meg:

Catalogus Endomychidarum.

Conscriptit

Ernestus Csiki.

A Museo Nationali Hungarico editus. Budapestini 1901.

Ára 3 korona.

~~~~~ E művek szerkesztőségünk útján is megrendelhetők. ~~~~~

Schmidl Sándor könyvnyomdája Budapest, VI., Szerecsen-u 6.

Kot 8 fuzet 3
1901: marc

